

Danas

**БОЉЕ ЈЕ ДА ГЛЕДАМО
ЖИВОТ У ПОЗОРИШТУ,
НЕГО ПОЗОРИШТЕ
У ЖИВОТУ**

— Б. НУШИЋ

**Jugoslovenski
pozorišni
festival**
23. put u Užicu
od 5. do 12. novembra

ponedeljak, 5. novembar 2018.

Pozorište je ogledalo života

REČ SELEKTORA

Sa stalnom mišlju u glavi da užički pozorišni festival treba da bude arena dobrog teatra, u kojoj će se nadmetati vrhunska gluma i valjana režija, zajedno sa majstorima pera pozorišnih komada i svim drugima koji stvaraju magiju pozorišne umetnosti, pristupili smo i ove godine izboru predstava za festival.

Naravno, ključni kriterij bila je i užička publika, kao i mnogi gosti festivala, jer zbog tog

Festival o čoveku

Podsetivši na to da „užički festival ne neguje poseban žanr i da nije ograničen estetskim koncepcijama, nego je isključivo određen kvalitetom“, Munjin najavljuje da će ove godine publika uživati u humoru sa scene, u komadima različitih žanrova i poetika. „Ovaj festival je uvek isti, a ipak stalno menja lice i raspoloženje, jer uvek sudeluje u stvarnom životu. Festival će se ove godine malo više smeјati. Biće vedriji i manje tragičan, jer postoje vremena zabrinutosti i vremena humora. Humor se može mnogo toga kazati o nama, životu i događajima oko nas. Želimo da se prepoznamo u pozorištu, da bi nam taj pozorišni život nešto rekao o našem stvarnom životu. Ovaj festival, pružajući se između scene i života, nikada nije želeo da bilo koga uveri u neku ideologiju, niti da upire prst u neku drugu ideologiju, već umetničkim sredstvima, kroz odabrane komade, želi da govori o današnjem čoveku, njegovim tugama i radostima“, objašnjava Munjin. Konstatujući da je u prošlogodišnjoj pozorišnoj produkciji u regionu bilo dobrih predstava, on navodi da za gostovanje na užičkom festivalu one „moraju da budu i značajnije, a ne samo obične“, a potom objasnio da pojedine uspešne predstave neće gostovati iz tehničkih razloga, jer zahtevaju veću scenu od užičke, kao i zbog toga što je festival ograničen na samo sedam takmičarskih komada.

temelnog nadahnuća koje se preliva sa pozornice u gledalište, zbog čega su ljudi tako privrženi teatru, pozorište postoji već hiljadama godina. Zato, užički festival ne neguje neki poseban žanr i nije ograničen estetskim koncepcijama, na liniji tradicionalno – moderno, nego jedino i neprestano pokušava da zaista bude dobar i da publici pruži svake večeri dva sata plemenitog užitka. Ali, ovaj festival svake godine ima i svoj slogan, kojim želi da zada intonaciju onoga šta će se događati na pozornici i oko nje.

Za ovogodišnji festival izabrali smo rečenicu Branislava Nušića koja glasi *Bolje je da gledamo život u pozorištu, nego pozorište u životu*, jer njena glavna misao, da je pozorište ogledalo života, kao i da taj tragičan, tužan i smešan život, često liči na pozorište – ta se misao kao nevidljiva nit provlači kroz mnoge od izabranih predstava.

Jedna od takvih predstava je *Korešpodencija* beogradskog *Zvezdara teatra*, koja, uz sijaset dobrih glumaca, pokazuje kako se obiteljske peripetije pretvaraju u teatar, ili, Nušićeva *Ožalošćena porodica* iz *Narodnog pozorišta* u Beogradu, koja, uz karakterističan humor slavnog komediografa, pokazuje to *pozorište u kući* na crnohumoran način, u kojem se svi pomalo možemo prepoznati. Još jedna porodična drama dolazi iz *JDP, Zašto je poludeo gospodin R?*, u vrlo modernoj režiji Bobe Jelčića, kao što je to, u smislu drugačijeg čitanja klasike i Šekspirova *Ukročena goropadnica* iz Splita, koja puca od energije mladih glumaca i štimunga Mediterana. *Atelje 212* dolazi na festival sa crnom komedijom *Pet života pretužnog Milutina*, u kojoj je čitava srpska historija ušla na pozorišne daske, a crnogorske *Krvave svadbe* iz Budve (u koprodukciji sa *SNP* iz Novog Sada), u režiji verovatno najtalentiranijeg mladog reditelja u regionu, Igora Vuka Torbice, pokazuju da život može postati i krvavi teatar. Konačno, gledaćemo i hvaljeni *Kad bi Sombor bio Holivud* somborskog *Narodnog pozorišta*, predstavu koja se, kako je naglasila pozorišna kritika, igra bez reči i koja publiku ostavlja bez daha i koja govori

Bojan Munjin

Za ovogodišnji festival izabrali smo rečenicu Branislava Nušića koja glasi „Bolje je da gledamo život u pozorištu nego pozorište u životu“, jer se njena glavna misao kao nevidljiva nit provlači kroz mnoge od izabranih predstava

o prvom jugoslovenskom sineasti Ernestu Bošnjaku koji je želeo da život prenese na film i da od Sombora napravi tvornicu pokretnih slika. Poštovani ljubitelji pozorišta, nadamo se da ćete uživati.

Užice podržava festival

Tihomir Petković, gradonačelnik Užica i predsednik Saveta JPFU

Puna sala tokom festivala obavezuje sve nas koji učestvujemo u realizaciji ove manifestacije. Obavezuje nas njegova koncepcija, koja ga izdvaja od drugih festivala, kao i kvalitetna selekcija sa područja gde nema jezičkih barijera, a sve to je doprinelo da se on visoko pozicionirao u zemlji i regionu - kaže Tihomir Petković, gradonačelnik Užica i predsednik Saveta festivala.

Navodeći da je Grad ove godine sa 3,3 miliona povećao iznos za festival na četiri miliona dinara, on je dodao da „za kulturu novca nikad nije previše“. „Da bi ovaj festival opstajao i održavao nivo kvaliteta, potrebna su ozbiljna ulaganja. Sreća je da entuzijazam organizatora, NP Užice, ne jenjava, kao ni podrška grada, ali i užičke privrede, i nadam se da će u godinama koje dolaze moći da se izdvoji više novca iz budžeta“, ocenio je Petković i dodao da „tim festivalom, kao i drugim manifestacijama, ali i po izdavanjima za kulturu, Užice zaslužuje epitet grad kulture“.

„Učesnicima festivala i svim gostima, u ime svih građana Užica, želim da odvoje malo vremena, ukoliko je to naravno moguće, i da obidu naš grad i upoznaju se sa njegovim kulturno-istorijskim nasleđem. Užičkoj publici, koja godinama pokazuje koliko joj je stalo do festivala, želim da uživa u ovogodišnjoj selekciji“, poručio je Petković i iskazao zadovoljstvo što će veliki umetnici i ove godine biti gosti Užica.

Tihomir Petković

Da bi ovaj festival opstajao i održavao nivo kvaliteta, potrebna su ozbiljna ulaganja. Sreća je da entuzijazam organizatora ne jenjava, kao ni podrška grada, ali i užičke privrede

IMPOL SEVAL Valjaonica aluminijuma a.d.

impol
Aluminium Industry
Impol • Seval

Prvomajska bb, 31205 Sevojno
Tel.: +381 31 591 100
Fax: +381 31 532 962
e-mail: office@impol.rs
www.seval.rs

Takmičarski PROGRAM

Korešpodencija

Zvezdara teatar
Beograd
(Borislav Pečić/ Gorčin
Stojanović)
5. novembra u 19.30 sati

Foto: Nikola Vučkelić

Ožalošćena porodica

Narodno pozorište
Beograd
(B. Nušić/ Jagoš Marković)
7. novembra u 19.30

Foto: Vicenco Zaknic

Kroćenje goropadnice

Hrvatsko narodno kazalište
Split
(Vilijam Šekspir/ Ivan Plazibat)
9. novembra u 19.30

Foto: Matko Biljak

Krvave svadbe

Srpsko narodno pozorište
Novi Sad
Grad teatar
Budva
(Federiko Garsija Lorca/
Igor Vuk Torbica)
11. novembra u 19.30;

Prateći PROGRAM

- Izložba **Fotografije sa prošlogodišnjeg festivala** Radovana Bajce Vujovića, *Hol NP Užice*, otvaranje 5. novembra u 19;
- Izložba **SAD- Srbija od 1918. do 2018. godine - diplomatski i kulturni odnosi** Bore Dimitrijevića i Miladina Miloševića, *Istorijski arhiv Užice*, otvaranje 5. novembra u 13 sati;
- Ispitna predstava **Slučaj Harms** studenata *Akademije umetnosti* Novi Sad u klasi profesorki Jasne Đuričić i Sanje Ristić Krajnov, *Mala scena NP*, 6. novembra u 16;
- Izložba **Sva lica srpskog diplomate** **Branislava Nušića**, *Narodna biblioteka Užice*, otvaranje 7. novembra u 18;
- Promocija knjige **Vetna stvarnost** i predavanje dr Jelene Todorović, *Mala scena NP*, 10. novembra u 18;
- Promocija knjige **Kuća za junake** Aleksandra Lala Milosavljevića, *Čitalište NB*, 9. novembra u 18;
- Promocija knjige **Muzičko pozorište kao umetnička sinteza** Svetozara Rapajića, *Mala scena NP*, 11. novembra u 18 sati.

Zoran Stamatović, koselektor i direktor JPFU

Bez slobode nema dobrog pozorišta

Ovogodišnju selekciju, koja se proteže od Mediterana, preko Beograda do Sombora, čine predstave koje reprezentuju pozorišna dešavanja na prostoru na kome se govori jezikom koji razumemo. Gledačemo život na sceni, a ne pozorište u životu i to sa osmehom, a taj osmeh može da bude i sladak i kiseo. Sve to na pokretu na razmišljanje i rasprave, jer bez mogućnosti da se slobodno govori o svemu nema ni dobrog pozorišta - kaže Zoran Stamatović, koselektor i direktor Jugoslovenskog pozorišnog festivala *Bez prevoda* u Užicu, i direktor *Narodnog pozorišta Užice*.

nikaacija u regionu i da se obnove nekadašnje veze na prostoru bivše Jugoslavije. Uspeva li da ostvari i tu ulogu?

– On je to već učinio do neke mere. Nisam zadovoljan tom merom i ne treba biti zadovoljan postignutim, jer se uvek može više i bolje. Dokle god postoje nerazumevanja i trzavice na ovom prostoru Balkana, a one postoje i to se svakodnevno dokazuje u medijima, mi ćemo imati posla. To je donekle i inspirativno. U društvima u kojima nam se čini da postoji apsolutna harmonija, a koje nigde ne postoji, to je mnogo teže. Pisci u takvim društvima nemaju dovoljno motiva da pišu dela kojima bi ukazivali na probleme i potrebnu promenu i često bivaju larparlaristi, ali mi imamo potrebu da ukazujemo na naše probleme. I svi nam rado dolaze, a ove godine prvi put će učestvovati *HNK* iz Splita. Naš planinski grad, u novembru, koji je tako daleko od neba i većih centara, postaje srce pozorišnog života.

Zoran Stamatović

Najveći dobrotvori festivala su gledaoci koji kupuju ulaznice, a one nisu baš jeftine

Budžet od sedam miliona dinara (od kojih je Ministarstvo kulture obezbedilo tri, odnosno 400.000 manje nego prošle godine, a Grad Užice je sa prošlogodišnjeg iznosa od 3,3 miliona povećalo podršku na četiri miliona) izuzetno je mali za tako ambiciozan i značajan festival. Kako sa tako malo novca uspevate da organizujete festival?

– Najveći dobrotvori festivala su gledaoci koji kupuju ulaznice, a one nisu baš jeftine, i time na najbolji način podržavaju festival. I dalje ćemo pokušavati da objašnjavamo i državi i Gradu zbog čega je on značajan. Ipak, uspešni smo da privučemo publiku iz drugih gradova, pa će nam svake večeri dolaziti grupa od 30 ljudi iz Kraljeva koji su takođe kupili karte, zatim iz Pljevalja i drugih gradova. Sve je to moguće dok postoji entuzijazam, koji jeste osnova svega, ali nije garancija kvaliteta. S druge strane, uljuljkanost koju bi obezbedila država ili Grad obavezuje na to da morate da budete na nekoj liniji koja neće nikoga ljutiti, ali mi nemamo nikakvu obavezu da nekoga ne ljutimo, niti iko to od nas traži. Naša obaveza je pokušamo da promenimo nešto što nam se učini da nije dobro u kulturi i društvu, a da pri tome ostanemo na zavidnom estetskom nivou.

Zašto nema predstava iz pozorišta južno od Dunava iz Save?

– Žao mi je što sa tog prostora nije bilo relevantnih predstava da se prikazuju na festivalu. Pokušamo da u Užice dovedemo festival *Joakim Vujić*, na kome se prikazuju te predstave, a organizuje ga *Zajednica profesionalnih pozorišta Srbije*, kako bismo mogli da se uporedimo sa drugima. Najvažnije je da mi iz pozorišta budemo svesni toga što ne znamo, kako da učimo od boljih i kako da im se približimo, a ponekad u nekim stvarima i uspevamo.

Kad bi Sombor bio Holivud

Narodno pozorište
Sombor
(autorski projekt
Kokana Mladenovića)
6. novembra u 19.30

Foto: Siniša Trifunović

Zašto je poludeo gospodin R?

Jugoslovensko
dramsko pozorište
Beograd
(Rajner Verner Fasbinder/
Bobo Jelčić)
8. novembra u 19.30

Foto: Maja Medić

Pet života pretužnog Milutina

Ateље 212
Beograd
(Milena Marković/
Aleksandra Milavić Dejvis)
10. novembra u 19.30

Strah i beda Trećeg rajna

Narodno pozorište Priština
u Gračanici
(Bertolt Breht/
Slobodan Skerlić)
12. novembra u 19.30 sati
u čast nagrađenih.

Dešavanja u NP Beograd

Kako komentarišete dešavanja i protest u NP Beograd, koji ukazuju ne samo na stanje u toj ustanovi, nego i na širi problem u funkcionisanju naših institucija?

– Moram da priznam da nemam dovoljno informacija o tome šta se tačno dešava. *Narodno pozorište* je pionir i perjanica pozorišnog života u Srbiji, ali stalno se u njemu bune, stalno je u nekim promenama i stalno očekuju nekog novog. Nadam se da će, nakon svega, nastaviti da budu perjanica pozorišnog života u Srbiji i da će doći na festival, jer me je zatekla vest da će možda strajkovati. Ne bih voleo to da se desi, jer glumci često vole da kažu da se predstave ne otkazuju ni onda kad neko od njih ima smrtni slučaj u porodici. Narodno pozorište procenjujem po odličnim predstavama koje se dešavaju, ne samo poslednje tri, nego čak desetak godina. Te trzavice nisu od danas i ne razumem ih. Znam da postoji pobuna glumaca među kojima su i oni koji godinama ne igraju. To su sve ozbiljna pitanja koja moraju da se rešavaju, a nije ih lako rešiti. Sličnih problema ima i u drugim pozorištima, ali *NP* je najstaknutije pozorište i njegovi problemi su vidljiviji i glasnjivi u javnosti.

Ljudskost i lepota u pozorištu

Nemanja Ranković, umetnički direktor JPFU i NP Užice

Pozorište je jedno od retkih mesta gde se čovek može osetiti dobro i biti svestan da neko, direktno ili indirektno, razmišlja o njegovim problemima. Možda je to danas i jedino utočište za sve gubitnike tranzicije, koji su svoje stavove izgradili na sistemu vrednosti u čijem je središtu čovek. Pozorište je možda i jedino mesto gde se i dalje neguju ljudskost i lepota – kaže mr Nemanja Ranković, umetnički direktor festivala i NP Užice.

– NP Užice i festival se trude da svojim repertoarima ne nude pozorište koje je samo zabava, već da gledaocima proširuju vidike, da ih oplemene, ali i da im olakšaju probleme i

pomognu da bolje razumeju sebe i svet oko sebe. Ne mislim da pozorište može učiniti svet boljim, ali trudimo se da naše pozorište bude mesto savremene umetničke kreacije i da korespondira sa vremenom u kome živimo. Predstave koje ćemo gledati ove godine, takođe će odražavati našu stvarnost i našu želju da gledaocima pružimo, bar, tragove plemenitosti i optimizma – dodaje sagovornik *Danas*.

Njegovim dolaskom na mesto umetničkog direktora, selekcija je, osim predstava iz Srbije i Crne Gore, obuhvatila i pozorišnu produkciju iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a pre nekoliko godina je gostovala i sjajna neverbalna predstava *Kad sam bio mrtav* ljubljanskog *Slovenskog narodnog gledališča*.

Kako biste ocenili prošlogodišnju pozorišnu produkciju u Srbiji i regionu?

– Uprkos raznim nedaćama u srpskom teatru, entuzijazam i trud naših stvaralaca ne jenjava. Čini mi se da je domaća produkcija povećana i da je iz tog kvantiteta proistekao i kvalitet. Domaća produkcija je imala više sreće da se sa većim brojem predstava nađe u ovogodišnjoj selekciji. Što se tiče predstava u regionu, ponuda je bila raznolika. Poseban utisak na mene je ostavila predstava *Ono što nedostaje* (Tomislav Zajec/ Selma Spahić), a razmišljali smo o tome da u selekciju uvrstimo komad *Crna mati zemlja* (Kristijan Novak/ Dora Ruždjak Podolski) u izvođenju *Zagrebačkog kazališta mladih*, koji je na ovogodišnjem Sterijinom pozorju osvojio nagradu publike. Nisam u dovoljnoj meri pratio pozorišna dešavanja ove godine u BiH i ne bih mogao da ih komentarišem. Ipak, uočljiva je tendencija u regionu da se pozorište vraća narativnom tekstu, sudbinama malih ljudi, ukazuje na problem odnosa prema kulturi, otuđenje pojedinca i dehumanizaciji društva.

U kojoj meri ovogodišnji festivalski program sadrži presek kvaliteta pozorišne produkcije u prošloj godini u regionu, a koliko je on autorsko delo selektora?

– Svaka selekcija je ujedno i autorsko delo koje nastaje u skladu sa jasnim konceptom festivala, čiji

Premijera

U NP Užice je u toku priprema komada *Ali grad me je štitió*, autorke Tanje Šljivar, koji režira Bojan Đorđev, a koji, kroz protest građana 2015. na dan otvaranja nebodera, odnosno zgrade *Centralne evropske banke* u Frankfurtu, propituje vrednosti modernog kapitalizma i njegovog odnosa prema ljudima. „Premijerno izvođenje planirali smo polovinom decembra, a naš projekat su podržali Grad Užice i Ministarstvo kulture“, naveo je Ranković.

je cilj da ugosti najbolje predstave po oceni selektora. Njegova koncepcija nije utemeljena na formuli *malo tuge, malo smehe*, već je u pitanju festival koji uvodi savremene poetike, visoke estetske domete i scenske izraze, koji komuniciraju sa stvarnošću i koji su, svakako, teatrološki relevantni. Imali smo prilike na ranijim festivalima da gledamo predstave koje su oduševile publiku, oko nekih su se danima *lomila koplja*, a bilo je i onih koje je publika napuštala. Ipak, o svima njima se raspravljalo, tako da su i eventualni *promašaji* bili značajni za sam festival, jer su izostravali pozorišne senzore, kako publike, tako i stručne javnosti, pa i organizatora. Sve to je bilo u dobroj nameri da festival bude bolji. Kao i ranijih godina, selekcija je rezultat godišnjeg promišljanja selektora i predstavlja najbolji i najrealniji presek sa kojim sam, kao umetnički direktor, nekad više, a nekad manje zadovoljan, ali dosad nisam imao razlog za osporavanje odabranih predstava. Naš festival je jasno koncipiran i smatram da je ovo najbolji izbor i apsolutno ga podržavam.

Da li su selektori slobodni u izboru takmičarskih predstava, odnosno da li je njihov izbor ograničen bilo čime?

– Regionalna selekcija ne zasniva se na izboru *po ključu*, već je mogućnost za ukrštanje različitih poetika, njihovo sinergijsko delovanje na čitav festival. Po propozicijama, na festivalu se prikazuje sedam predstava, ali bilo je izuzetaka kad je u program bila uvršćena jedna predstava više, ali uz veoma jake argumente selektora. Festival se trudi i da selektovane predstave polemišu sa problemima koji nas tište, da nastaju od žive energije iz čega proizilazi nova i sveža estetika i angažovanost. Trudimo se da materijalna, moralna i duhovna kriza ne bude ograničena za razvoj teatarske umetnosti, već podsticaj i zalaganje za neku bolju stvarnost. Ne težimo po svaku cenu za onim što je novo, jer novo ne znači i dobro. To su različite kategorije i trudimo se da selektovane predstave opravdano uvode nove pozorišne jezike.

Festival je nastao u državi koja je menjala i granice i nazive, ali je zadržao prefiks „jugoslovenski“ i sebe dodatno legitimisao kao festival „Bez prevoda“. Zbog čega

je važno da se zadrži ta odrednica, koja nema samo geografsko značenje?

– Besmisleno bi bilo menjati naziv i stideti se zajedničke prošlosti. Festival je nastao u Jugoslaviji, koju su u tom trenutku činile Srbija i Crna Gora. Smatrao sam da festival teško može da opstane i da se razvija, ako postanemo sami sebi dovoljni i ako se ušuškamo u tako malom prostoru. Iz potrebe da se užičkoj publici pruži uvid u pozorišnu produkciju i van sopstvenog atara, nastala je ideja da se festival otvori ka prostorima zajedničkog kulturnog nasleđa, uz još jednu zajedničku sponu – sličan ili isti jezik, za koji nam nije potreban prevod. U tom trenutku, i u tom okruženju, teatar je ostao mononacionalan, tačnije monokulturalan. Verovatno je suviše govoriti o tome da pozorište ima stvarni smisao samo onda kad se ljudi različitih iskustava, pogleda i različitih kultura sastaju, udružuju i rade zajedničke projekte. Sve to je ukazivalo na neophodnost da se razvije takav koncept festivala, koji izgrađuje i reafirmiše poverenje u regionu i nudi uvid u regionalnu pozorišnu produkciju. ■

Žiri i nagrade

Stručni žiri čine Lenka Udovički – rediteljka i predsednica žirija (Rijeka), Dragana Varagić – glumica (Beograd), Slobodan Obradović – dramaturg (Beograd), Dario Hajraček – reditelj (Zagreb) i Janko Ljumović – producent (Podgorica), dodeliće nagrade koje nose naziv *Ardalion*, po hrišćanskom svecu i zaštitniku glumaca. Oni će dodeliti ukupno devet nagrada – za najbolju predstavu, režiju, mušku i žensku ulogu, scenografiju, kostimografiju, epozodnu ulogu, za najboljeg mladog glumca i specijalnu nagradu. I publika će glasati tako što će svake večeri, nakon izvođenja predstava, ocenjivati igru glumaca ocenama od jedan do pet.

S Sevojno
VALJAONICA BAKRA
COPPER MILL

**Valjaonica bakra
Sevojno**

www.vbs.co.rs